

Frankrijk als toeristenbordeel

17 OKTOBER 2008 (PAGINA 26)

Ariejan Korteweg

'Alles scheidt ons', schreef Michel Houellebecq aan Bernard-Henri Lévy. 'Op een wezenlijk punt na: wij zijn beiden nogal verachtelijke individuen.' Een correspondentie tussen de heren is nu gebundeld.

Zo op het eerste gezicht zijn geen grotere tegenpolen denkbaar: de schrijver en de denker, de sloddervos en de dandy, de nihilist en de voorvechter, de stilist en de krullendraaier, de kluzenaar en de societyfiguur, de eeuwige twijfelaar en de zelfverzekerde. Michel Houellebecq en Bernard-Henri Lévy, ze hebben samen een boek geschreven: *Ennemis publics* – publieke vijanden – dat is de wat kokette noemer waaronder hun samenwerking vorige week in Frankrijk verscheen.

Ennemis publics

Michel Houellebecq & Bernard Henri-Lévy

Flammarion; 324 pagina's; € 20,-

ISBN 978 2 0812 1834 5

Geen wereldbrand of Bernard-Henri Lévy wil hem blussen. Liefst stapt hij in het vliegtuig om er zich ter plekke van te vergewissen hoe erg het is gesteld. Bij terugkeer is er dan stof te over voor een boek of vlammend protest, dat dan verschijnt in het Franse weekblad *Le Point*. BHL, zoals hij genoemd wordt, is de troetelfilosoof van Frankrijk. Als deze gesolgneerde heer voor een ennemi public moet doorgaan, dan zit de vijand overal.

Op Houellebecq is het etiket eerder van toepassing. Terwijl hij over de grens sinds *Elementaire* deeltjes vaak als de belangrijkste Franse schrijver van zijn generatie wordt beschouwd, is hij in eigen land omstreden. Vanwege zijn drastische beschrijvingen van de multiculturele samenleving, de seksuele moraal en het gezinsleven en de manier waarop hij daarmee de hypocrisie van Frankrijk onthult, kiezen de media hem vaak het mikpunt. Dat hij in Ierland is gaan wonen, geldt als hoogverraad.

Toen uitgever Flammarion bekendmaakte dat na de zomer in hoge oplage het boek *XXX* zou verschijnen, geschreven door een duo, vermoedde niemand dat het om dit tweetal zou gaan. Ze staan niet als vrienden te boek, zijn zelden samen in het openbaar te zien en lijken in stijl en opvattingen eerder elkaars vijanden dan die van het publiek.

Misschien juist daarom pakt deze correspondentie – want dat is de vorm die de samenwerking kreeg – wonderlijk goed uit. 'Alles scheidt ons', begint Houellebecq zijn eerste brief op 26 januari van dit jaar. 'Op een wezenlijk punt na: wij zijn beiden nogal verachtelijke individuen.' Het is Lévy die op 11 juli voor de laatste maal antwoordt, met een pleidooi te leven bij het moment. Je moet je pas zorgen gaan maken als een groot deel van alles wat het leven de moeite waard heeft gemaakt, zich niet meer present meldt op het appel.

Tegen die tijd weet de lezer dat er heel wat meer is wat hen bindt dan die vermeende verachtelijkheid. In de loop van de correspondentie groeien ze zelf uit tot romanfiguren. Ze vergroten elkaars eigenschappen, laten zich kennen aan elkaar en daarmee aan ons.

BHL speelt met verve de rol van filosoof zonder grenzen, die zich verbonden voelt met alle verdrukten, van Ayaan Hirsi Ali tot de joden overal ter wereld. Houellebecq hoort dat met verbazing aan. Hij kruipt liever diep in zijn schulp, vanwaar hij nijdig uithaalt naar de journalisten die hem ooit een voet hebben durven dwarszitten. 'Ze hâten me, zouden willen dat ik zelfmoord pleeg', schrijft hij.

De een loopt te koop met hoeveel hij weet, en de ander met hoe weinig. Voor het niveau van de correspondentie maakt dat niet uit: de brieven laten zich lezen als een mengeling van essayistiek en persoonlijke ontboezeming. Ze schrijven over godsdienst, over Nietzsche en Schopenhauer en Epicurus, over hun jeugd en familie, over geliefde schrijvers en over wat er van Frankrijk moet worden. Houellebecq vindt zijn land 'ongeloflijk mooi'. 'Heb ik er zin in van Frankrijk een groot museum te maken, een soort toeristenbordeel? Zonder aarzelen zeg ik JA.'

De climax wordt bereikt als de moeder van Houellebecq onverwacht met een boek komt, en in Interviews laat weten dat ze haar zoon graag nog eens een draai om de oren zou geven. Lévy is verbijsterd, denkt eerst dat boek en moeder een bedenkfel van Houellebecq zijn, maar schrijft daarna troostende woorden. Die vallen op hun plaats. 'Onze correspondentie is een van de weinige

pleziertjes die mij resten', antwoordt Houellebecq, die zegt zijn moeder in zijn leven hoogstens vijftien keer te hebben ontmoet. 'Als een giftige spin is ze tot niets anders in staat dan vergifigen en leegzuigen. Het is vreemd dat ik er nog steeds niet in slaag haar te haten.'

Wat blijft is het grote verschil in stijl. Ook in deze correspondentie laat Houellebecq zich kennen als een efficiënt schrijver, die de middelen ondergeschikt maakt aan wat hij te zeggen heeft. BHL daarentegen zet graag de turbo aan, blaast er dan zinnen uit die pas na twee pagina's eindigen en bezondigt zich aan stijlfiguren als 'laten we het niet hebben over' om er vervolgens niet over op te houden.

Bij een geslaagde briefwisseling weten beide auteurs iets bij elkaar op te roepen wat anders verborgen was gebleven. Lévy vertelt hoe hij de brieven van Houellebecq om- en omkeert om hun betekenis te achterhalen. Hij vergelijkt de correspondentie met een schaakpartij op afstand. Dat is er een tussen grootmeesters. Ariejan Korteweg

Copyright: de Volkskrant